

Recente dagvlinderobservaties in West-Vlaanderen (Lepidoptera: Papilionoidea)

Stef Spruytte & Sylvain Cuvelier

Samenvatting: In 2011 werd in een tuin te Nieuwkerke-Heuvelland een merkwaardige aberratie van *Anthocharis cardamines* (Linnaeus, 1758) waargenomen. Eén jaar later, in dezelfde bovengenoemde locatie, zorgde een zwervende *Nymphalis polychloros* (Linnaeus, 1758) voor een onverwachte eiafzetting. Intussen wordt de opmars van *Argynnis paphia* (Linnaeus, 1758) en *Apatura iris* (Linnaeus, 1758) in de provincie West-Vlaanderen bevestigd.

Résumé: Observations récentes de papillons en Flandre occidentale (Lepidoptera : Papilionoidea)
En 2011, dans un jardin à Nieuwkerke-Heuvelland, une aberration remarquable d'*Anthocharis cardamines* (Linnaeus, 1758) a été observée. Une année plus tard, dans la même localité mentionnée au-dessus, un *Nymphalis polychloros* (Linnaeus, 1758) errant, a provoqué une ponte inattendue. Entretemps, la poussée d'*Argynnis paphia* (Linnaeus, 1758) et *Apatura iris* (Linnaeus, 1758) en Flandre occidentale est confirmée.

Abstract: Recent observations of butterflies in West Flanders (Lepidoptera: Papilionoidea)
In 2011, in a garden in Nieuwkerke-Heuvelland, a remarkable aberration of *Anthocharis cardamines* (Linnaeus, 1758) was observed. One year later, in the same above-mentioned locality, a vagrant *Nymphalis polychloros* (Linnaeus, 1758) provided an unexpected oviposition. Meanwhile the advance of *Argynnis paphia* (Linnaeus, 1758) and *Apatura iris* (Linnaeus, 1758) in the province West-Vlaanderen is confirmed.

Key words: Lepidoptera – Rhopalocera – *Anthocharis cardamines* – *Nymphalis polychloros* – *Argynnis paphia* – *Apatura iris* – West-Vlaanderen – Belgium.

Spruytte, S.: Vogelweelde 15, 8950 Nieuwkerke-Heuvelland, Belgium. stef.spruytte@telenet.be

Cuvelier, S.: Diamantstraat 4, 8900 Ieper, Belgium. sylvain.cuvelier@pandora.be

Inleiding

Met het Z.W.V.V.K.-project 2000–2006 werden de West-Vlaamse dagvlinders gedurende zeven jaar intensief geïnventariseerd door ruim honderd enthousiaste vrijwilligers. Na intermediaire publicaties (Cuvelier *et al.* 2004, 2005) werden alle gegevens tenslotte gebundeld en verwerkt in het boek *Dagvlinders*

in West-Vlaanderen. Verspreiding en Ecologie 2000–2006 (Cuvelier *et al.* 2007). Een eerste aanvulling documenteerde nog enkele opmerkelijke waarnemingen (Cuvelier *et al.* 2009). Door klimatologische en andere externe factoren staat de dagvlinderfauna zwaar onder druk. Een continue opvolging, ook van onverwachte observaties, is dan niet alleen wenselijk maar noodzakelijk.

Fig. 1 – *Anthocharis cardamines* forma *decolorata* ♀, boven- en onderzijde, België, West-Vlaanderen, Nieuwkerke-Heuvelland, 17.iv.2011 (Coll. & foto's: S. Spruytte).

Verrassende tuinobservaties

Op 17 april 2011 zag Stef Spruytte in zijn tuin te Nieuwkerke-Heuvelland een wijfje *Anthocharis cardamines* (Linnaeus, 1758) op Pinksterbloem. Omdat op het eerste gezicht het kleurpatroon nogal sterk afweek van een normaal exemplaar werd het Oranjepijpje genet om zo tot nauwkeuriger onderzoek te kunnen overgaan. Hieruit bleek dat de discale zwarte vlek en de donkergrijze apex op de bovenkant van de voorvleugel tot een zeer lichtgrijs gereduceerd was. Ook aan de onderkant van de achtervleugels was de diepe, peterseliekleurige structuur herleid tot een flets,

geelgroen vlekkenpatroon (Fig. 1). Allemaal kenmerken die uiteindelijk leidden naar de zeldzame afwijkende forma *decolorata* (Caruel, 1955).

Ongeveer een jaar later, op 30 april 2012 omstreeks 16u00, was de eerste auteur opnieuw in zijn tuin te Nieuwkerke-Heuvelland getuige van een niet-alledaagse vlinderwaarneming. Dit keer kreeg hij bezoek van een wijfje *Nymphalis polychloros* (Linnaeus, 1758). Onrustig bleef de vlinder hoog rond de kruin van een knotwilg (*Salix alba*) rondjes fladderen. Af en toe rustte ze wat uit en exploreerde daarna een ander gedeelte van de kruin. Het uiteindelijke resultaat, na ruim een half uur, waren

twee eipakketjes (Fig. 2), telkens mooi in ringvorm rond een twijg afgezet. De ene manchet telde een 20-tal eitjes

en de andere een 100-tal. Het hele gebeuren speelde zich af op een hoogte van 6,5 meter.

Fig. 2 – Eilegsel van *Nymphalis polychloros*, België, West-Vlaanderen, Nieuwkerke-Heuvelland, 30.iv.2012.

Fig. 3 – Rupsjes L1 van *Nymphalis polychloros*, België, West-Vlaanderen, Nieuwkerke-Heuvelland, 13.v.2012.

Fig. 4 – Rupsen L3 van *Nymphalis polychloros*, België, West-Vlaanderen, Nieuwkerke-Heuvelland, 24.v.2012.

Fig. 5 – Rups L5 van *Nymphalis polychloros*, België, West-Vlaanderen, Nieuwkerke-Heuvelland, 30.v.2012.

Fig. 6 – Prepupa van *Nymphalis polychloros*, België, West-Vlaanderen, Nieuwkerke-Heuvelland, 05.vi.2012.

Fig. 7 – Pop van *Nymphalis polychloros*, België, West-Vlaanderen, Nieuwkerke-Heuvelland, 05.vi.2012.

Fig. 8 – Pop van *Nymphalis polychloros*, België, West-Vlaanderen, Nieuwkerke-Heuvelland, 19.vi.2012.

Fig. 9 – Imago van *Nymphalis polychloros*, België, West-Vlaanderen, Nieuwkerke-Heuvelland, 20.vi.2012 (foto's: S. Spruytte).

Een kweek werd binnenshuis opgestart. De eerste rupsjes (Fig. 3, 4) verschenen op 13 mei 2012 en werden opgekweekt met bladeren van de knotwilg waarop de eiafzetting was gebeurd. Vanaf 3 juni 2012 begonnen enkele volgroeide rupsen (Fig. 5) zich al te verpoppen (Fig. 6, 7) en vanaf 18 juni 2012 verschenen de eerste imago's Grote vos (Fig. 8).

Al bij al verliep de kweek zonder veel sterfte zodat een 100-tal imago's in de nabije omgeving werden vrijgelaten (Fig. 9). Niettegenstaande meerdere dagen zoeken, werd geen enkel imago daarna terug waargenomen.

***Argynnis paphia* (Linnaeus, 1758) met afwijkend vleugelpatroon**

Al diverse jaren is *Argynnis paphia* (Linnaeus, 1758) in onze regio aan een duidelijke opmars bezig. Dat kunnen we alleen maar toejuichen. En af en toe komt een verrassende waarneming om de hoek kijken. Dat overkwam Johan Seys te Hollebeke op 12 juni 2011 toen hij in het Provinciedomein De Palingbeek een knappe aberratie van een mannetje *A. paphia* fotografeerde (Fig. 10). Ruim twee weken later, op 30 juni 2011, werd hetzelfde exemplaar door Krist Calmeyn gefotografeerd op het Golfterrein te Hollebeke.

Fig. 10 – Aberratie van ♂ *Argynnis paphia*, België, West-Vlaanderen, Hollebeke, West-Vlaanderen, België, 12.vi.2011 (foto: J. Seys).

***Apatura iris* (Fabricius, 1807) in de spotlights**

Ook *A. iris* (Fabricius, 1807), de Grote weerschijnvlinder, liet zich in West-Vlaanderen de laatste jaren af en toe opmerken. Op 16 juni 2011 nam Klaas Dekeyser een wijfje *A. iris* waar aan de Vaarttaluds te Moen-Zwevegem. De vlinder vertoefde laag bij de grond en werd met behulp van de gsm vereeuwigd (mail Wouter Vanreusel). Een jaar later, op 30 juni 2012, werd

een mannetje *A. iris* geobserveerd door Stijn Glorie in de Galgenbossen te Elverdinge (mail W. Vanreusel). Ook Sancho Vanherck spotte een Grote weerschijnvlinder in de Galgenbossen op 4 augustus 2013 (mail W. Vanreusel). Een ander exemplaar werd op 6 augustus 2013 op de zuidflank van de Kemmelberg te Dranouter-Heuvelland, snel voorbijvliegend, waargenomen door Olivier Dochy, Erwin Verfaillie en Johan Seys (mail W. Vanreusel).

Besluit

Opmerkelijke waarnemingen en areaalverschuivingen van sommige dagvlindersoorten komen af en toe voor. De kans is dan ook groot dat *N. polychloros*, *A. paphia* en *A. iris* vaste waarden worden voor de West-Vlaamse dagvlinderfauna.

Dankwoord

Graag bedanken we Wouter Vanreusel voor het doorsturen van gegevens en Johan Seys voor de foto van de *A. paphia*-aberratie waardoor deze bijdrage geoptimaliseerd kon worden.

Referenties

- Cuvelier S., Degrande J., Merveillie L., Spruytte S. & Vervaeke J. 2004. Verspreidingsgegevens van de dagvlinders in de provincie West-Vlaanderen (België). Intermediaire analyse (2000–2003). — *Phegea* **32**(3): 91–107.
- Cuvelier S., Degrande J., Merveillie L., Spruytte S. & Vervaeke J. 2005. Drie opmerkelijke dagvlindersoorten in West-Vlaanderen anno 2004 (Lepidoptera). — *Phegea* **33**(2): 55–58.
- Cuvelier S., Degrande J., Merveillie L., Spruytte S. & Vervaeke J. 2007. *Dagvlinders in West-Vlaanderen. Verspreiding en Ecologie 2000–2006*. — Zuid West-Vlaamse Vlinder Kring, België, 144 p.
- Cuvelier S., Degrande J., Merveillie L., Spruytte S. & Vervaeke J. 2009. Opmerkelijke dagvlindersoorten in West-Vlaanderen anno 2008 (Lepidoptera). — *Phegea* **37**(4) 147–152.